

Cumhuriyet Dönemi Mesleki ve Teknik Eğitim Reformları²

Engin DEMİR*, H. Şenay ŞEN**

Öz

Mesleki ve teknik eğitim, küreselleşen dünyanın getireceği olası sorunlara karşı bireylerin potansiyellerini geliştirerek karşı koyabilecek en etkili araçtır. Çünkü okullar ve eğitim sisteminin diğer kuruluşları tek başlarına sürdürülebilir bir kalkınma için gerekli eğitim ve öğretimi gerçekleştiremezler. Mesleki ve teknik eğitimin yüzü hem okul, hem iş tüm hayata dönük olduğu için bireylerin bütün yaşamının tamamlayıcı bir parçasıdır. Mesleki ve teknik eğitim sistemine yönelik sorunlar uzun yıllardır devam etmektedir. Söz konusu sorunları çözmek, verimliliği artırmak ve nitelikli işgücü ihtiyacını karşılamak amacıyla Cumhuriyet döneminde yapılan mesleki ve teknik eğitim reformları, Milli Eğitim sistemine ve özellikle mesleki ve teknik eğitime etkilerde bulunmuştur. Ancak; günümüze kadar eğitim konusunda çok sayıda bilimsel çalışma yapılmasına karşın; mesleki ve teknik eğitim reformlarını ve mesleki-teknik eğitimi konu alan araştırmaların, diğer disiplinlerle karşılaştırıldığında oldukça yetersiz olduğu bilinmektedir. Yapılan araştırmada bu eksikliği gidermeyi amaçladık. Araştırmada, 1923'ten günümüze ülkemizde mesleki ve teknik eğitim reformlarının etkileri, günümüze yansımaları ile mesleki ve teknik eğitimin bugünkü durumu değerlendirildikten sonra sorunlar ve çözüm önerileri üzerinde durulacaktır. Anahtar Sözcükler: Mesleki ve teknik eğitim, reformlar

¹ 05 Mart 2012 tarihinde elektronik olarak yayımlanmıştır.

² Bu makalenin yapılandırılmamış özeti, 18. Eğitim Bilimleri Kurultayı'nda (İzmir) bildiri olarak sunulmuştur.

* Öğr. Gör. Engin DEMİR, Karabük Üniversitesi, Karabük Meslek Yüksekokulu, Elektrik ve Enerji Bölümü. e.demir@msn.com

** Yrd.Doç.Dr. H. Şenay ŞEN, Gazi Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi, Eğitim Programları ve Öğretim ABD. senay@gazi.edu.tr

Vocational and Technical Education Reforms in the Republic Era

Abstract

Vocational and technical education is the most effective instrument which can enhance individuals' capacity to resist against the possible problems of global world because schools and other education institutions can not perform education and instruction necessary for the sustainable development alone. Vocational and technical education addresses both school and business life as a whole so it is the integral part of the individuals life. The problems of vocational and technical education have been going on for years. Vocational and technical education reforms carried out in the Republic Era to solve the problems in question, to increase the productivity and to meet the need of qualified labor force affected the system of Ministry of Education and especially the vocational and technical education. However, even if many scientific studies have been done in the fields of education up to now, the studies regarding the vocational and technical education remain few in number. This study aims to supply this deficiency. In this paper, the effects of vocational and technical education reforms carried out in our country since 1923, their influences seen today, and the current condition of vocational and technical education will be evaluated and the recommendations for the problems will be presented.

Key Words: Vocational and technical education, reforms.

Giriş

Gelişmiş ya da gelişmekte olan ülkelerde mesleki ve teknik eğitim hükümetlerin öncelikli politikaları arasındadır. Bunun en önemli sebebi yüksek standartlarda bir yaşam sürdürmek ya da bu yaşamı elde etmek isteyen ulusların, nitelikli insangücü yüzdesinde dünyada ön sıralarda olması gerektiğinin farkında olmasıdır. Küreselleşen dünyada meslek tanımları artık değişmiştir. Kural tabanlı mesleklerin yerini, kural tabanlı olmayan, problem çözmeye dayalı, araştırma becerileri, bilimsel düşünme ve iyi iletişim gibi çok yönlü yeteneklerin gerektirdiği meslekler almıştır. Sözü edilen değişimleri takip etmek, ülkemizde ancak eğitim sisteminin sürekli yenilenmesi ve güncellenmesi ile mümkündür. Yapılan araştırma sözü edilen probleme ışık tutmayı amaçlamaktadır. Araştırmada Cumhuriyet'in kuruluşundan günümüze değin mesleki ve teknik eğitimde reform niteliğinde yasalar, yönetmelikler, kanunlar, milli eğitim şuraları ve kalkınma planları genel olarak incelenmiştir. İnceleme neticesinde sorunlara ve yeni bir eğitim reformu için önerilere yer verilmiştir. İlgili alan yazın tarandığında mesleki ve teknik eğitimde reformlar, yenilikler ve düzenlemeler üzerine yapılan çalışmaların bir elin parmaklarını geçmeyecek kadar az sayıda olduğu, 1990'lı yıllardan sonra yapılan çalışmaların gözle görülür şekilde azaldığı tespit edilmiştir. Diğer disiplinlerle karşılaştırıldığında genel olarak mesleki ve teknik eğitim ile ilgili yapılan araştırmalar da sayı olarak oldukça yetersizdir.

Yöntem

Yapılan araştırma bir derleme çalışmasıdır. Konuyla ilgili kütüphane çalışması yapılarak, ilgili kaynaklara ulaşılmaya çalışılmıştır. Geçmişte yapılan düzenlemeler incelenmiş, geleceğe yansımaları üzerine değerlendirmeler yapılmıştır. Araştırmanın evrenini ortaöğretim düzeyinde örgün, yaygın ve çıraklık eğitimi kapsamaktadır.

Tarihsel Bakış

Bugünkü meslek eğitimi, binlerce yıllık çalışma ve tecrübenin ürünüdür. Eğitim ile iş arasındaki ilişkiler ilk çağlardan beri süregelmiştir. Değişen toplumsal koşullar nedeni ile aile içinde yapılan meslek eğitimi, yerini çıraklık sistemine bırakmıştır. Çıraklık sisteminin gelişmesiyle eğitim ve iş, aile dışında bir kuruluş tarafından yürütülmüştür. Endüstride meydana gelen değişiklikler meslekleri çoğaltmış teknisyen ve yarı vasıflı işçi ihtiyaçlarını arttırmıştır. Bunun sonucu olarak, çıraklık sisteminin dışında çeşitli mesleki eğitim sistemlerinin geliştirilmesine gidilmiştir. Böylece meslek eğitimi, örgütlenmiş bir okul programı olarak, eğitim sistemine girmiş ve birçok aşamalardan sonra

bugünkü şeklini almıştır (Doğan, 1983). Fakat değişen ihtiyaçlara göre sistemin kendisini sürekli yenilemek ve geliştirmek zorunda olduğu gerçeği kaçınılmazdır.

Ülkemizde mesleki ve teknik eğitim 19. yüzyıla kadar "çıraklık" eğitimi olarak yürütülmüştür. Cumhuriyet'ten önce meslek öğretimi amacıyla "ıslahane" adı altında çeşitli sanat okulları kurulmuşsa da, mesleki ve teknik eğitimin devletin eğitim politikası arasında yer almadığı görülmüştür. Mesleki eğitim genel eğitimin dışında yerel gruplar tarafından kurulmuş ve yönlendirilmiştir. Belediyeler ve valiler yerel düzeyde ihtiyaçlara göre düzenlemeler yapmışlardır. Parasal kaynaklar da yerel düzeyde düzenlenmiş, esnaf derneklerinin girişimleri ile karşılanmıştır. Eğitim programları, öğretmenler, okulların sosyal ve fiziki durumları için ortak standartlar oluşturulmamıştır.

Cumhuriyet döneminde, 1920'li ve 1930'lu yıllar mesleki ve teknik eğitimin, bir devlet politikasına bağlanması, tüm eğitim sistemi içerisinde örgütlenmesi, temel kavram ve ilkelerin oluşturulması çabaları ile geçmiştir (Özguven, 1987). Atatürk mesleki ve teknik eğitimin kurulması ve yaygınlaştırılması için özel ilgi göstermiş ve gerekli önlemleri almaları için ilgilileri uyarmıştır. Atatürk, 1923 - 1925 yılları arasında o güne kadar çok az yönetici ve eğiticinin dikkatini çeken ve eğitim sistemi içinde düşünülmeyen meslek okullarına özel ziyaretler yaparak mesleki eğitimin önemini vurgulamıştır. 13 Şubat 1923 yılında Mithat Paşa Endüstri Meslek Lisesi'ne ilk defa gelişlerinde daha çok öğrencinin yetiştirilmesi gerektiğini belirtmiş ve okulun hatıra defterine şunları yazmıştır: "Varmak zorunda olduğumuz düzeye, bugünkü kadar, uzak kalışımızın mühim sebeplerinden biri sanata ve sanatkârlığa gerekli derecede önem verilmemiş olmasıdır" (Doğan, 1983). Mesleki ve teknik eğitime verilen önem, ulaşmayı hedeflediğimiz uygarlık seviyesine erişebilmemiz için önemli bir geçiş kapısıdır. Bu bağlamda, eğitimin temel politikasını ve esaslarını belirli bir sisteme oturtmak maksadıyla dönemin ünlü eğitimcileri, yabancı uzmanlar yurda davet edilmiştir. Söz konusu uzmanlar düşünce ve görüşlerini rapor halinde sunmuşlardır (Alkan, Doğan ve Sezgin, 1998). Bütün bu çabalara rağmen Türkiye'de Mesleki ve teknik eğitimde 1940'lara kadar kayda değer bir gelişme olmadığı söylenebilir. Fakat 1940 yılında mesleki ve teknik eğitimde bir hızlanma olduğu görülmektedir. Çünkü devlet eliyle küçümsenemeyecek bir sanayi kurulmuştur. 1940-1941 yılları arasında, dünya devletleri, II. Dünya Savaşının hazırlıkları içinde, bir yandan teknik gelişmelerle uğraşmakta, bir yandan savaş endüstrisini hızla geliştirmektedirler. Yurdumuzda da bu hızlı gelişmeye ayak uydurma çabaları görülmektedir (Cicioğlu, 1985). Türkiye'de 1940'lardan sonra 1986 yılına kadar, mesleki ve teknik eğitimde yasalar,

kalkınma planları ve milli eğitim şuralarında alınan kararlarla çeşitli düzenlemeler yapılmıştır. 1986 yılında çıkarılan 3308 sayılı kanun ile sistem yeniden düzenlenmiş, örgün ve yaygın eğitim bir bütünlük içinde ele alınmıştır. 3308 sayılı kanun günümüz mesleki eğitim sisteminin temelini oluşturması açısından oldukça önemlidir.

Reform Niteliğinde Uygulamalar

Yabancı Uzmanlar

Mesleki ve teknik eğitimin gelişmesinde önemli rol oynayan çalışmaların bir parçasını da yurda getirilen yabancı eğitim uzmanları ve hazırladıkları raporlar oluşturmuştur. Getirilen 65 eğitim uzmanı arasından; John Dawey (1924), Kühne (1925), Ömer Buyse (1926), Jung ve bir Amerika Birleşik Devletleri heyeti (1930) mesleki ve teknik eğitimle ilgili çalışmalarda bulunmuştur. Sunulan raporlarda, uzmanlar örgüt (Dewey), çıraklık eğitimi (Kühne), bütçe, program ve okul nitelikleri gibi konular üzerine görüş bildirmişlerdir. Raporlar ayrıntılı olarak incelendiğinde bugünkü mesleki ve teknik eğitim sistemine olan yansımalarını gözlemlemek çok daha mümkün olacaktır.

Ayrıca yürütülen çalışmalar sadece yabancı uzman görüş ve önerileri ile sınırlandırılmamış, eğitimin yeniden düzenlenmesinde Türk bilim adamlarının da şüphesiz önemli etkileri olmuştur. Mustafa Kemal Atatürk, Ziya Gökalp, İsmail Hakkı Baltacıoğlu, İsmail Hakkı Tonguç ve Rüştü Uzel ilk akla gelen isimlerdir (Alkan ve ark. 1998). Yerli ve yabancı uzmanların eğitim sistemimiz hakkında verdiği raporlar ve öneriler Milli Eğitim Bakanlığınca değerlendirmeye alınmıştır. 1934 yılında toplanan "Bakanlıklar Arası Kurul" yabancı uzmanların verdiği raporları inceleyerek, sanayicinin ihtiyacını karşılayacak nitelikli eleman ihtiyacının çırak okulları ile karşılanması, akşam sanat okulları ve kısa süreli kurslar açılması tavsiye edilmiştir (Akkutay, 1991). Bu tavsiyeler nitelikli ara kademe insan gücünün yetiştirilmesi açısından mesleki ve teknik eğitim sistemine önemli bir ivme kazandırmıştır.

Yasalar ve Yönetmelikler

Cumhuriyetin kuruluşundan planlı döneme kadar mesleki ve teknik eğitimin geliştirilmesi adına birçok yasa çıkartılmıştır. 1927 yılında 1052 sayılı yasa ile teknik okulların program, araç-gereç, öğretmen yetiştirme ve istihdam sorumluluğu Milli Eğitim Bakanlığı'na verilmiştir. 1052 sayılı yasa ile o sırada faaliyet gösteren okul müdürleri ve öğretmenlerinin de görüşleri alınarak öğretim sürelerinin 3-4 yıldan, ilk iki yılı hazırlayıcı sınıflar, son üç yılı teknik olmak üzere 5 yıla çıkarılmasına karar verilmiştir. Aynı yıl 1052 sayılı yasaya uygun olarak çıkarılan yönetmelikle meslek okullarının öğretmen ihtiyacını karşılamak üzere 133 öğrenci çeşitli Avrupa ülkelerine gönderilmiştir. Okulların ve hizmetlerin gelişmesi sonucu 1933 yılında 2287 sayılı yasayla

Mesleki ve Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü kurulmuştur. 2287 sayılı yasa ile mesleki ve teknik eğitim, merkezi bir örgüte kavuşturulmuştur. (Doğan, 1983).

1930'lu yılların önemli gelişmelerinden biri de 1934-1936 yılları arasında hazırlanan Mesleki Tedrisatın İnkişaf Planı'dır. Hazırlanan plan eğitim ile istihdam kesiminin ortaklaşa çalışması yönünden oldukça değerlidir. Planın hazırlanmasında Milli Eğitim Bakanlığı yanında; Milli Savunma, Tarım, Bayındırlık, Ekonomi bakanlıklarından temsilciler yer almıştır. Plan dahilinde Çırak okulları, Sanat ve Orta Sanat okulları, Akşam Sanat okulları, Tekniker okulları, Mühendis okulları ile Gezici Köy kurslarının açılması öngörülmüştür. Plan başarıyla uygulanmış, mesleki ve teknik eğitimin yurt düzeyinde yayılmasına, öğrenci, öğretmen ve okul sayılarının hızla artmasına yol açmıştır. Ancak 1940'lardan sonra mesleki ve teknik eğitim, hiçbir zaman kendi eğitim programları ve yönetmeliklerini hazırlama ve onaylama yetkisini elde edememiş, karar ve onay yetkisi genel eğitimcilere devredilmiştir. Bunun sonucu olarak mesleki ve teknik eğitim kendi öz niteliklerinden uzaklaşmış ve genel eğitim özelliği kazanmaya başlamıştır (Doğan, 1983: 173-176).

1867 sayılı yasa ile iller dokuz bölgeye ayrılarak bölge sanat okulları oluşturulmuştur. Bu yapıda, mali yönetim bölgeye dahil illerce karşılanmaktadır. 1935 yılından itibaren de 2765 sayılı yasa ile okulların tüm masrafları devlet tarafından karşılanmaya başlanmıştır. 1942 yılında 4304 sayılı yasa ile her yıl 8 milyon TL.'ni geçmemek üzere Milli Eğitim Bakanlığı emrine on yıl için 81 milyon TL. ödenek verilmiştir. Bu ödeneğin % 80'i bina, tesis ve öğretim araçlarına harcanarak yurdun çeşitli bölgelerinde yeni meslek okulları açılmıştır. 1960'dan günümüze değin geçen süre içinde ise bu yaygınlaşan ve genişleyen sisteme işlevsellik ve ulusal bir nitelik kazandırma çabaları dikkati çekmektedir. Bugünkü durumu etkileyen önemli etkenlerden biri Milli Eğitim Şûraları, diğeri de Kalkınma Planlarıdır (Alkan ve ark. 1998).

Milli Eğitim Şuraları ve Kalkınma Planları

1957 yılında toplanan Altıncı Milli Eğitim Şurası mesleki ve teknik eğitim ile halk eğitimi ana başlığıyla toplanmıştır. Şura mesleki ve teknik eğitim ile ilgili en önemli kararların alındığı şura olması nedeniyle önemlidir. Şurada dört komisyon oluşturulmuştur:

- 1- Halk Eğitimi Komisyonu
- 2- Ticaret Eğitimi Komisyonu
- 3- Erkek Teknik Öğretim Komisyonu
- 4- Kız Teknik Öğretim Komisyonu

Şurada mesleki ve teknik eğitimin gelişmesi adına birçok karar alınmıştır. Ancak alınan kararların uygulamaya geçmesi yıllar sonra gerçekleşebilmiştir. Örneğin: Teknik personelin statü, formasyon ve unvanlarla ilgili düzenlemeler ancak 1973'ten sonra gerçekleştirilebilmiştir. Çıraklık yasası da 1977 yılına kadar çıkartılamamıştır. Şûra kararlarından olan sınıf geçme sisteminin değiştirilerek yerine "Ders Geçme Sistemi"nin getirilmesi 1996 yılına kadar yürürlüğe konulamamıştır (MEB, 1991).

Altıncı Milli Eğitim Şûrasında, mesleki ve teknik öğretim okullarının il sınıflarındaki atölye çalışmalarının azaltılması, aynı okulların programlarında yabancı dil, müzik, beden eğitimi derslerine yer verilmesi; ilkokul mezunları için "Çırak Okulu" açılması ayrıca alınan kararlar arasındadır (Binbaşıoğlu, 1999). Yedinci Şura ortaokul düzeyinde öğretimin bütünleşmesi, sekizinci Şûra ortaöğretim programlarının yeniden düzenlenmesi ve mesleki-teknik eğitim kuruluşlarının Üniversiteye açılması, dokuzuncu Şûra daha çok seçmeli dersler ve yöneltme sistemi ve onuncu Şûra da çok amaçlı lise ile teknik lise konularında mesleki ve teknik eğitimi etkileyici karar almıştır. Kalkınma planlarının mesleki ve teknik eğitim için öngördüğü hedefler, ilkeler ve politikalar incelendiğinde genellikle bunların mesleki ve teknik eğitime ağırlık verme, sanayi içinde eğitim, sanayi ile eğitim arasındaki ilişkileri geliştirme, lise düzeyinde teknik okullar açma konularında yoğunlaşmakta olduğu dikkati çekmektedir (Alkan ve ark. 1998).

Yakın geçmişte ise 12. - 15. ve 16. Milli Eğitim Şuralarında mesleki ve teknik eğitim üzerine kararlar alınmıştır. 1996 yılında toplanan 15. Milli Eğitim Şurası sonuç raporunda ise "2000'li yılların Türk Milli Eğitim Sistemini mesleki ve teknik eğitim ağırlıklı olması" tavsiye edilmiştir. 1999 yılında toplanan 16. Milli Eğitim Şurası, mesleki ve teknik eğitimin orta öğretim sisteminin bütünlüğü içinde, ağırlıklı olarak yeniden yapılandırılması üzerinedir. Şurada mesleki ve teknik ortaöğretimi bitiren öğrencilerin, önlisans programlarına sınavsız olarak geçebilmesi kararı alınmıştır. 1988 yılında toplanan 12. Milli Eğitim Şurasında alınan ve aşağıda belirtilen bazı kararlar, günümüzde de çözüme kavuşturulamaması açısından önem arz etmektedir.

- "Genel, Meslekî ve Teknik Ortaöğretim" başlığı altında: **Karar 13.** Meslekî ve Teknik Ortaöğretimin, hem mesleğe ve iş-hayatına eleman ve hem de yüksek öğretime öğrenci hazırlayan, endüstriyel eğitim sanat eğitimi ve meslek eğitimi programlarını uygulayan eğitim-öğretim kurumları olarak tanımlanması,

- “Yükseköğretime Geçiş” başlığı altında: **Karar 7.** Meslekî ve Teknik Lise mezunlarının, öncelikle, okullarında takip ettikleri programlara uygun yükseköğretim kuramlarına girişlerinin sağlanması,
- “Temenni Kararları” başlığı altında: **Karar 28.** 3308 Sayılı Çıraklık ve Meslekî Teknik Eğitim Kanununa göre sendikaların ve diğer bütün kuruluşların, Meslekî ve Teknik Eğitim Fonuna katkılarının muntazaman sağlanması (MEB, 1988).

Karar 13'te; mesleki ve teknik ortaöğretimin hem mesleğe ve iş-hayatına eleman ve hem de yüksek öğretime öğrenci hazırlayan eğitim-öğretim kurumları olarak tanımlanmıştır. Karar 7'de ise “Meslekî ve Teknik Lise mezunlarının, öncelikle, okullarında takip ettikleri programlara uygun yükseköğretim kuramlarına girişlerinin sağlanması” önerilmiştir. Yükseköğretim Kurulu, 30.7.1998 tarih ve 1998/8-90 sayılı kararıyla, 2547 sayılı Yükseköğrenim Kanunu'nun 45. maddesi kapsamında, ÖSYM yönetmeliğinde esaslı değişiklikler yapmış ve bu değişiklikler 1998/1999 öğretim yılında uygulamaya konulmuştur. Sözü edilen değişiklikler gereği, mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarından mezun olanların, kendi alanları dışında yükseköğretim kurumlarını tercih etmeleri halinde, ortaöğretim başarı puanlarının çarpıldığı katsayı oranları genel liselerin sahip olduğu katsayı oranlarına göre düşürülmüştür. Mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarından mezun olanların, kendi alanlarında tercih yapmaları halinde ise ortaöğretim başarı puanları genel liselerin üzerinde bir katsayı ile çarpılmış ancak mühendislik fakülteleri alan dışı olarak belirlenmiştir. Söz konusu yasanın çıkarıldığı tarihten günümüze değin, genel ve meslek lisesi öğrenci sayılarının, toplam ortaöğretim içindeki payı Tablo 1'de görülmektedir:

Tablo 1. Genel ve Meslek Lisesi Öğrenci Sayılarının
Toplam Ortaöğretim İçindeki Payı

Öğretim Yılı	Mesleki (%)	Genel (%)
1997/1998	45,2	54,8
1998/1999	43,8	56,2
1999/2000	39,6	60,4
2000/2001	37,0	63,0
2001/2002	35,1	64,9
2002/2003	32,6	67,4
2003/2004	34,8	65,2
2004/2005	36,2	63,8
2005/2006	36,2	63,8
2006/2007	36,7	63,3
2007/2008	39,0	61,0
2008/2009	40,8	59,2
<i>Ortalama</i>	38,0	62,0

Kaynak.

(TÜİK ve MEB).

Tablo 1 incelendiğinde, 1997/1998 öğretim yılında hemen hemen %45 mesleki - %55 genel oranındaki öğrenci dağılımının, 2003/2004 öğretim yılına kadar devamlı suretle azaldığı, ortalaması alındığında ise %38 mesleki - %63 genel eğitim oranında dağıldığı görülmektedir. 2003/2004 öğretim yılındaki artış ise 10 Temmuz 2001 tarihli "Sınavsız Geçiş Projesi" kapsamında açıklanmaktadır. Proje kapsamında mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarından mezun olan öğrencilerin 2003/2004 öğretim yılından itibaren Meslek Yüksek Okullarına sınavsız geçişi başlamıştır. III. Plan dönemi (1973-1977) hedefler bölümünde, 1995'de ortaöğretimdeki öğrencilerin % 35i genel liselere, % 65'inin de meslek liselerine kaydolması hedef olarak belirtilmiştir. 12. ve 15. Milli Eğitim Şura kararlarına ise yukarıda değinmiştik. 1998 yılında kararlaştırılan katsayı uygulaması, tüm bu kararların tersi yönde bir gelişmeye neden olmuştur. III. Kalkınma Planı üzerinden 36 yıl geçmesine rağmen, genel ve meslek lisesi öğrenci sayılarının toplam ortaöğretim içindeki paylarında aynı noktada sayıyor olmamız, mesleki ve teknik eğitimde köklü bir eğitim reformuna ihtiyaç duyulduğunun açık bir göstergesidir. Yükseköğretim Kurulu 21 Temmuz 2009 tarihli genel kurul kararı gereği, meslek lisesi mezunlarının kendi alanlarındaki programları tercih etmeleri halinde, "Ağırlıklı Ortaöğretim Başarı Puanları"nın düşürülerek "0.06" ek katsayı ile çarpılması ve kendi alanları dışında tercih yapmaları durumunda ise genel liselerle eşit şartlarda

sınava girmeleri kararını almıştır. Kararın 2010/2011 öğretim yılından itibaren yürürlüğe girmesi hedeflenmektedir.

Planlı dönemlerde, eğitim kalkınmanın en etkili vasıtalarından biri olarak görülmüş, özellikle nitelikli teknik eleman yetiştiren kurumlara çok önem verilmiştir. I. 5 Yıllık Kalkınma Planında, işçilerin yetişmeleri için her fabrikanın bir "okul" durumuna getirilmesi planlanmıştır. I. 5 Yıllık Kalkınma Planında istihdam kalkınma hızından ayrı bir amaç olarak ele alınmıştır. Bu devrede istihdamı yaratıcı projelerin ve sektörlerin öncelikle ele alınması planlanmıştır. Ancak istihdamı artırıcı önlemler daha sonraki planlı kalkınma dönemlerinde bir amaç olarak ele alınmıştır. Mesleki ve teknik eğitimde istihdamın önemi göz önüne alındığında, I. 5 Yıllık Kalkınma Planında alınan bu kararın önemi anlaşılmaktadır (Beyarslan, 1982).

III. Plan dönemi hedefler bölümünde, 1995'de ortaöğretimdeki öğrencilerin % 35'i genel liselere, % 65'inin de meslek liselerine kaydolması hedef olarak belirtilmiştir. . III. Plan döneminde meslek okulları içinde en fazla sayısal gelişme İmam-Hatip liselerinde olmuştur. 1973-74 öğretim yılında İmam-Hatip okullarındaki gelişmede öğrenci sayısı toplam 10.785 iken % 94,5'lik bir artışla 1977-78'de 108.345'e ulaşmıştır. IV. Plan döneminde de hızlı biçimde sürmüştür. Mesela, 1982-83'de toplam meslek okulları öğrencilerinin % 40.64'ü İmam-Hatip Okulu öğrencileri teşkil ediyordu. Bu da bize, bu alanda ne kadar hızlı bir gelişme kaydedildiğini göstermektedir (Turan, 1996). İmam-Hatip okulları Haziran 1973 tarihli Millî Eğitim Temel Kanununa göre imam hatip liseleri adını almıştır. 31 ile 32. madde, öğrencilere, "yetiştirildikleri yönde yüksek öğretime aday olma" hakkı tanımış, 12 Eylül Askerî Rejimi döneminde ise Haziran 1983'te 31. maddede çok önemli bir değişiklik yapılarak Lise ve dengi okulları bitirenlere genel bir ifade ile "yüksek öğretim kurumlarına girmek için aday olma hakkı" verilmiştir. Bu tarihten itibaren bu mezunların çoğu, asıl amaçları dışına taşınarak çeşitli Fakültelere yönelmiştir. Sözü edilen düzenlemeler imam hatip okullarındaki hızlı yükselişin nedenlerini açıklamaktadır (Akyüz, 2006).

V. Plan döneminde, gerek örgün gerekse yaygın eğitim yoluyla mesleki ve teknik eğitimin yaygınlaştırılması bakımından, devlet-işçi-işverenin katılacağı "Mesleki Yaygın Eğitim Fonu" kurulması hedeflenmiştir. 1986 yılında sözü edilen fon 3308 sayılı yasanın 32. maddesiyle kurulmuştur. VI. Kalkınma Planında mesleki ve teknik eğitimde modüler sisteme geçilmesi karar alınmıştır (Taş, 2007). VII, VIII ve IX. Kalkınma Planlarında reform niteliğinde olmayan ancak mesleki ve teknik eğitimin gelişimini hedefleyen kararlar alınmıştır. Milli Eğitim Şuralarında ve kalkınma planlarında öngörülenlerin hayata

geçirilemiyor olması ve yenilenen şura ya da kalkınma planlarında aynı sorunların yeniden gündeme geliyor ve sadece tartışılıyor olması düşünülmeli gereken ciddi bir durumdur.

2089 ve 3308 Sayılı Kanunlar

1977 tarihinde 2089 sayılı Çırak, Kalfa, Ustalık Kanunu Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. 2089 sayılı Kanunun 1. Maddesinde 507 sayılı Esnaf ve Sanatkâr Kanunu'na tabi işyerleri ve 5590 Sayılı Kanuna göre kurulmuş olan meslek kuruluşlarına kayıtlı işyerlerinde çalıştırılan çırak, kalfa ve ustalara uygulanması hükme bağlanmıştır. Ancak Kanun'dan elde edilmesi düşünülen fayda yani Kanunun amacı belirtilmemiştir. 2089 Sayılı Kanunun önemli zaafı, bir eğitim faaliyeti olarak kabul edilen çıraklık faaliyetinin finansmanının düşünülmesi (Akkutay, 1991). Finansal açıdan yeterince desteklenemeyen çıraklık eğitiminden istenilen başarının elde edilememesi, nitelikli insangücü sıkıntısının süregelmesini sağlamıştır.

Kalkınma planlarında okul endüstri ilişkilerinin kurulması da benimsenmiştir. Bu ilişkiler 1976 yılında kabul edilen "Danışma Kurulları Yönetmeliği" ile kuramsal niteliğini kazanmıştır. 1978 yılından itibaren Milli Eğitim Bakanlığı ve Ankara Üniversitesi'nin ortaklaşa yürüttükleri "Okul Sanayi Ortaklaşa" (OSANOR) projesi kapsamında, mesleki ve teknik eğitim ile ilgili kararların istihdam kesimi ile birlikte alınması amaçlanmıştır. Okul-sanayi ilişkilerinin güçlendirilmesi bakımından önemli bir girişim olan OSANOR projesinin amaçları büyük ölçüde gerçekleştirilmiş ve uygulama genişletilerek günümüze kadar devam etmiştir. 2089 sayılı Çıraklık Kanunu ve OSANOR projesi, bu günkü mesleki ve teknik eğitim sisteminin temel yapısını oluşturan 3308 sayılı kanuna zemin hazırlamıştır. 3308 sayılı kanun 5 Haziran 1986 yılında "Çıraklık ve Mesleki Eğitim Kanunu" adı ile kabul edilmiştir. Sonraki yıllarda çeşitli değişiklikler yapılmış ve 29 Haziran 2001 tarihinde 4702 sayılı kanunla yapılan değişiklikle "Mesleki Eğitim Kanunu" adı altında son halini almıştır.

3308 sayılı kanunda, kanun kapsamı, tanımlar, kurullar, kurulların görevleri, İl Kurulları ve görevleri, çıraklık ve kalfalık eğitimi, ücret ve sosyal güvenlik, çıraklık eğitimi fonu gibi konular açıklanmıştır. Verilen tanımlarla çıraklık eğitiminin çeşitli kademeleri birbirinden ayrılmış ve her kademedeki sahip olunması istenilen nitelikler açık bir şekilde ortaya konmuştur. Böylelikle hangi işyerlerinde çıraklık eğitimi yapılacağı, hangilerinde yapılamayacağı tartışması önlenmiştir (Akkutay, 1991).

3308 sayılı kanunun amacı ve kapsamı birinci ve ikinci maddelerde belirtilmiştir. Bu Kanunun amacı; çırak, kalfa ve ustaların eğitimi ile okullarda

ve işletmelerde yapılacak mesleki eğitime ilişkin esasları düzenlemektir (m.1). Bu Kanun, Mesleki Eğitim Kurulunun belirleyeceği mesleklerde, kamu ve özel sektöre ait kurum, kuruluş ve iş yerleri ile mesleki ve teknik eğitim okul ve kurumlarındaki eğitim ve öğretimi kapsar (m.2). Kanunun tanımlar kısmında, 2089 sayılı kanunda yer verilmeyen; aday çırak, çırak, kalfa, usta, usta öğretici tanımlarına yer verilmiştir. Daha sonra 4702 sayılı kanunla bu tanımlara; öğrenci, mesleki ve teknik eğitim okul ve kurumları, personel, işletme, eğitici personel, meslek alanı, meslek dalı tanımları eklenmiştir.

Kanunun yürütülmesi sırasında bütün kesimlerin görüşünün alınması için "Çıraklık ve Mesleki Eğitim Kurulu" oluşturulmuştur. Kurul mesleki ve teknik eğitimle görevli Müsteşar yardımcısının başkanlığında 10 adet temsilciden oluşmaktadır. 4702 sayılı kanunla kurulun adı "Mesleki Eğitim Kurulu" olarak değiştirilmiş ve genişletilerek üye sayısı 17'ye çıkartılmıştır. 4702 sayılı konuna göre Mesleki Eğitim Kurulunun görevlerinden bazıları şunlardır (m.5):

- Muhtelif sektör ve branşta çıraklık eğitimi ile meslek eğitimi konusunda eğitim ihtiyaçlarını tespit etmek ve Bakanlığa bildirmek.
- Mesleki Eğitim programlarının esasları ve süreleri hakkında Bakanlığa görüş bildirmek.
- Lüzumu halinde çıraklık ve mesleki eğitim ile ilgili konuların incelenmesi için ihtisas komisyonları kurmak.
- Çıraklık ve mesleki eğitimle ilgili Bakanlıkça gönderilecek konuları incelemek ve görüş bildirmek.
- Bu Kanuna göre yapılacak çıraklık ve işletmelerdeki mesleki eğitimde; uygulama alanına alınacak veya çıkarılacak yer ve meslekleri belirlemek ve Bakanlığa görüş bildirmek.
- Teknolojik gelişmelerin ve iş hayatındaki değişmelerin meslek eğitimine etkilerini izlemek ve Bakanlığa bildirmek.

Kurul temsilcileri, sekiz müsteşar yardımcısı, iki sendika temsilcisi, yetkililer, müdürler vs. den oluşmaktadır. Kurulun görevleri mesleki ve teknik eğitimin işleyişini yönlendirmesi bakımından oldukça önemlidir. Ancak söz konusu görevlerin ülke çapında yürütülmesi gereği, kurulun verimli çalışması hususunda aksaklıklar meydana getirebilir. Kurulun verimliliğin artırılması

açısından, görevlerinin azaltılarak, daha ziyade İl Mesleki Eğitim Kurullarından gelen raporları düzenler ve denetler nitelikte çalışması önerilebilir.

Yine 3308 sayılı kanunla oluşturulan “İl Çıraklık ve Mesleki Eğitim Kurulu” 4702 sayılı yasayla “İl mesleki Eğitim Kurulu” adını almış, temsilci sayısı 10’ dan 15’e çıkartılmıştır. İl mesleki eğitim kurulu, il milli eğitim müdürünün başkanlığında toplanan kurulun amacı Bu Kanun kapsamında mesleki ve teknik eğitim okul ve kurumları ile işletmelerde yapılacak mesleki eğitimin planlanması, geliştirilmesi, değerlendirilmesi konularında karar almak ve valiliğe görüş ve tavsiyelerde bulunmaktır (m.6). Sistemin yerleşmesine de hizmet edecek söz konusu Kurullardaki okul-işletme işbirliği örneklerinin teşvik edilmesi ve yaygınlaştırılması gerekir. İl Mesleki Eğitim Kurullarının yeteri kadar toplanamadığı ve ilginin az olduğu bildirilmektedir. Genelde aktif olmayan bu Kurulların, daha geniş rol ve yetki tanınarak, temsilcilerin seçimi belirli kıstaslara bağlanarak ve eğitimleri sağlanarak etkinleştirilmesinde yarar vardır (TİSK, 2004). 3308 sayılı kanunla çıraklık, kalfalık, ustalık ve işletmelerde mesleki eğitim ile ilgili düzenlemeler Tablo 2’de gösterilmiştir:

Tablo 2. 3308 (Değişik: 29.6.2001 - 4702) Sayılı Kanunda Çıraklık, Kalfalık, Ustalık ve İşletmelerde Mesleki Eğitim İle İlgili Düzenlemeler

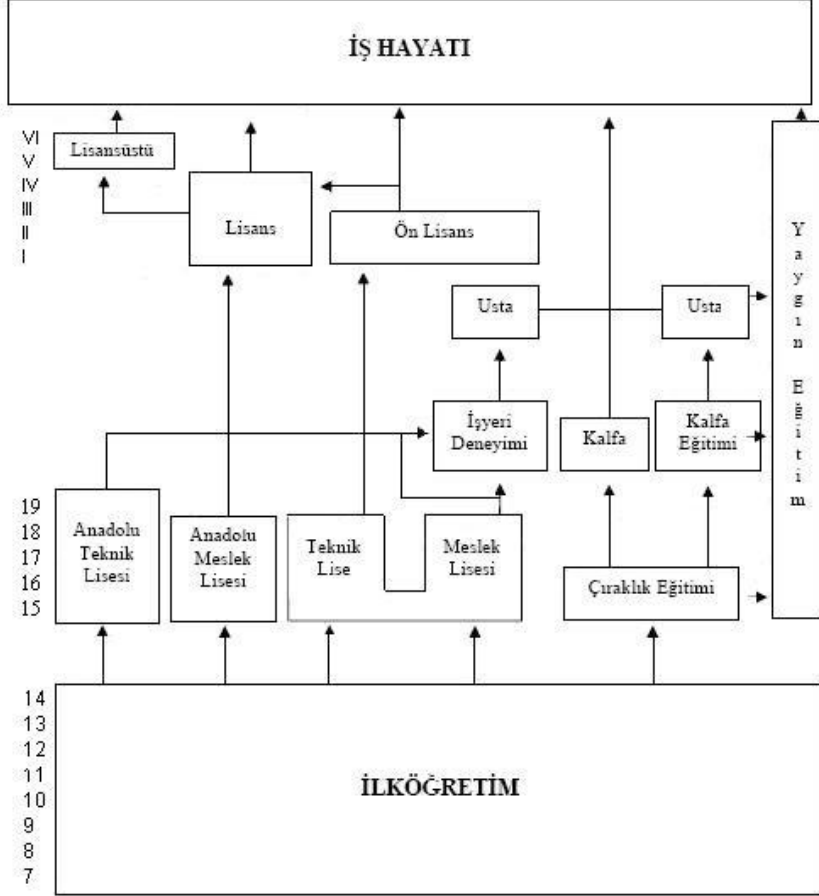
Çıraklık ve Kalfalık	Ustalık	İşletmelerde Mesleki Eğitim
- Çıraklık şartları	- Ustalık eğitimi	- Eğitim programları
- Aday çırak ve çırakların statüleri	- Ustalık sınavı	- Teorik eğitim
- Eğitim ve çalışma	- Meslek lisesi mezunları için	- İşyeri şartlarına uyma
- Sözleşme yapılması	- ustalık	- Eğitimin devamı
- Çıraklığa başlama ve çıraklık süresi	- İşyeri açma	- Beceri eğitimi
- Usta öğretici bulundurma şartı	- Usta öğreticilik	- yaptrabilecek diğer işletmeler
- Kalfalık imtihanı		- Mesleki eğitime katılma payı
- Kalfa unvanını kullanma ve işyeri değiştirme		- Ücret ve Sosyal Güvenlik
- Ücret ve Sosyal Güvenlik		- İzin
- İzin		

3308 sayılı kanunla çıraklık, mesleki ve teknik eğitim konularında bakanlıkça ihtiyaç duyulan planlama, araştırma geliştirme, üretim hizmetlerini yapmak amacıyla, “Mesleki ve Teknik Eğitim Araştırma ve Geliştirme Merkezi” kurulmuştur. Kanun çerçevesinde alınan kararların finanse edilmesi amacıyla yine 3308 sayılı kanunla “Çıraklık, meslekî ve teknik eğitimi geliştirme ve yaygınlaştırma fonu” kurulmuştur. 12. Milli Eğitim Şurasında Karar 28. “3308 Sayılı Çıraklık ve Meslekî Teknik Eğitim Kanununa göre sendikaların ve diğer bütün kuruluşların, Meslekî ve Teknik Eğitim Fonuna katkılarının muntazaman sağlanması” hükmündedir. Çünkü işçi sendika ve konfederasyonları sözü edilen fona gerekli katkıları sağlamamaktadır. Dahası 1993 yılında fon genel bütçeye aktarılmıştır. Bu durum fonun amacı dışında kullanılmasına neden olmaktadır (TİSK, 1997). 3308 sayılı yasanın getirdiği başlıca yenilikler özetle şunlardır (Sezgin, 1987):

1. Örgün ve yaygın mesleki ve teknik eğitim sistem bütünlüğü içerisinde düzenlenmektedir.
2. Özel sektör mesleki ve teknik eğitimin planlama ve gelişme sürecine etkin şekilde katılmaktadır.
3. Bağımsız işyeri açma veya işletme mesleki yeterlilikle mümkün olmuştur.
4. Çırak ve meslek lisesi öğrencilerinin sigorta primleri devlet tarafından ödenecektir.
5. Mesleki beceri eğitimi gerçek iş ortamında yapılabilecektir.
6. Mesleki ve teknik eğitimin geliştirilmesi için istikrarlı kaynak sağlanmıştır.
7. Çırak ve öğrenciler meslek öğrenirken ücret alabileceklerdir.
8. Özel eğitime muhtaç kişileri istihdama hazırlayan meslek kursları açılacaktır.
9. Mesleki ve teknik eğitim hizmetleri geniş halk kitlelerine yaygın şekilde ulaştırılabilecektir.

3308 Sayılı Kanunla, mesleki ve teknik eğitimi bir sistem bütünlüğü içerisinde yeniden düzenlemiştir. 3308 Sayılı Kanunla çıraklık ve mesleki eğitimde daha önce mevcut bulunan sorunlar giderilmiş, sistemin işlerlik ve verimlilik kazanması sağlanmıştır. Türkiye’de temel mesleki eğitim; örgün mesleki ve teknik ortaöğretim ile çıraklık eğitimini kapsamaktadır. Şekil 1, 3308 sayılı kanunla şekillendirilen mesleki ve teknik eğitim sisteminin son durumunu göstermektedir (TİSK, 1997).

Şekil 1. Türkiye’de Mesleki ve Teknik Eğitim Sistemi (Güncellenmiştir)



1997-1998 öğretim yılından itibaren ülke genelinde sekiz yıllık kesintisiz zorunlu ilköğretime geçilmesiyle meslek liselerinin ortaokul kısmı kapanmıştır. Genel, mesleki ve teknik ortaöğretimin süresi Haziran 2005-2006 öğretim yılı itibarıyla 3 yıldan 4 yıla çıkarılmıştır. Böylece meslek liseleriyle teknik liselerin öğretim süreleri eşitlenmiştir. Türkiye’de yürütülen örgün ve yaygın mesleki eğitim projelerini MEB, YÖK, İŞKUR, gibi kuruluşların dışında, belediyeler, üniversiteler, vakıflar, sendikalar ve özel eğitim kurumları üstlenmektedir. Sözü edilen projeler: “Okul Sanayi Ortaklaşa (OSANOR) Projesi”, “Mesleki ve Teknik Eğitimi Geliştirme (METGE) Projesi”, “Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi (MEGEP) Projesi”, “Meslek Yüksekokulları Program Geliştirme Projesi” ve ulusal ajansın “Leonardo da Vinci” projeleridir.

Projeler kapsamında yetiştirilen gençlerin hem teori ile pratik arasındaki farkı görmeleri ve sanayi ile iç içe olabilmeleri, hem de değişen arz ve talepler doğrultusunda kendilerini geliştirebilmeleri vb. mümkün olabilmektedir. Fakat uygulamaların nasıl yürüdüğü ve çalışmaların gerçekten amaçlarına uygunluğunun sıkı takip ve denetiminin yapılması önemli görülmektedir.

Sonuçlar ve Öneriler

Cumhuriyet'ten günümüze mesleki ve teknik eğitimi geliştirmek, yaygınlaştırmak ve verimliliğini artırmak adına birçok yasa, yönetmelik ve kanun çıkarılmıştır. Kalkınma planları ve milli eğitim şuralarında da aynı doğrultuda kararlar alınmıştır. Cumhuriyetin ilk yıllarında mesleki ve teknik eğitim, bir sistem, plan ve program dahilinde yürütülmemiştir. Yerel yönetimler ve esnaf dernekleri tarafından düzenlenen mesleki ve teknik eğitimin ilk olarak düzenli bir hale getirilmesi çalışmalarına, Cumhuriyetin ilk yıllarında başlanmıştır. Günümüze kadar incelenen gelişmelerde, 1940'lı yıllara kadar mesleki ve teknik eğitim adına "Mesleki Tedrisatın İnkişaf Planı" dışında kayda değer bir gelişme olmadığı tespit edilmiştir. 1940'lı yıllardan sonra ise ikinci dünya savaşı ile mesleki ve teknik eğitimin, ülkenin gelişmesi kadar savunmasında da ne derece önemli olduğu kavranmıştır. Sonraki yıllarda Milli Eğitim Bakanlığına aktarılan ödenek artırılmış ve etkin biçimde bina, derslik ve atölye yapımında kullanılmıştır. 1960'dan 1980'lere değin geçen süre içinde ise bu yaygınlaşan ve genişleyen sisteme işlevsellik ve ulusal bir nitelik kazandırma çabaları dikkati çekmektedir. Tüm bu çabaların ürünü ise 1986 yılında yürürlüğe giren 3308 sayılı yasadır. Yasa ile mesleki ve teknik eğitim sistemi bu günkü halini almıştır.

Yapılan düzenlemeler incelendiğinde, gerek kalkınma planlarında gerekse milli eğitim şuralarında tekrar tekrar alınan önemli kararların uygulamasında ciddi sıkıntılar yaşandığı tespit edilmiştir. Kararların resmi nitelik kazanmasının uzun yıllar sonra gerçekleştiği görülmektedir. Yine yasa ve kanunlarla hükme bağlanan kararların uygulamasında da sorunlar görülmektedir. Diğer bir husus da tüm eğitim sisteminin olduğu gibi mesleki ve teknik eğitim sisteminin de alınan politik kararlardan zarar görmüş olmasıdır. Plan dönemlerinde istihdamın artırılması hedeflenmiştir. Çalışır durumdaki işgücünün istihdama katılım oranının yüksek olması öğrencilerin hayata pozitif bakması ve güdülenmeleri bakımından oldukça önemlidir. Türkiye'de, 2009 yılı Mart ayında işsizlik oranı %15,8'dir (TÜİK, 2009). İşsizliğin bu denli yüksek olması gerek ortaöğretim gerekse yükseköğretimde karamsarlığa ve okula karşı ilgisizliğe neden olmaktadır. Milli eğitim şuraları ve plan dönemlerinde değinilen bir başka nokta mesleki ve teknik eğitimin tüm ortaöğretim içinde oranının artırılması ve genel eğitimin üzerine taşınmasıdır.

Maalesef bu karar da uzun yıllardır gerçekleştirilememiş, hatta son 10 yılda alınan siyasi kararların da etkisiyle istenenin tersi yönde gelişme göstermiştir. Mesleki ve teknik eğitim finansal açıdan genel eğitime göre oldukça pahalıdır. Kaynak yetersizliğine rağmen, Mesleki ve teknik eğitimin giderlerini karşılamak üzere kurulan “Meslekî ve Teknik Eğitim Fonuna” yeteri derecede kaynak aktarılmamaktadır. Yüksek öğretime geçişte sorunlar yaşanmaktadır. Meslek liselerine uygulanan katsayı uygulaması ve katsayı tartışması aşağı yukarı 10 yıldır gündemde olup, sistemin yıpratılmasına neden olmuştur.

Mesleki ve teknik eğitimin yönlendirme, program, okul-sanayi işbirliği, altyapı, finansal ve katsayılar gibi birçok sorunu bulunmaktadır. Ancak en önemli sorun, sözü edilen sorunların on yıllardır çözüme kavuşturulamamış olmasıdır. Yapılan araştırma Türkiye'nin kapsamlı bir eğitim reformuna nedenli gereksinim duyduğunu göstermektedir. Yapılacak yeni bir reform adına sunular önerilmektedir:

- 1- Mesleki ve teknik eğitimin akademik yönden kendi kararlarını vermesi sağlanmalıdır.
- 2- Günümüz mesleki ve teknik eğitimin temelini oluşturan 3308 sayılı yasa ile kurulmuş tüm birimlerinin işlevselliği denetlenmeli, gerekirse bu birimler yeniden düzenlenmeli, yapısal tüm bozukluklar giderilmelidir.
- 3- İstihdamın artırılmasına yönelik hızlı ve sürekli politikalar geliştirilmelidir.
- 4- Okul kalite ve standartları artırılmalıdır.
- 5- Okulların özerkliği ve bütçeleri artırılmalıdır.
- 6- Okul-sanayi işbirliği artırılmalıdır. Mevcut uygulamalar işlevsel hale getirilmelidir.
- 7- Yönlendirme ve rehberlik hizmetleri işlevsel hale getirilmelidir.
- 8- Öğretim kademeleri arasında geçişler yeniden düzenlenmelidir.
- 9- Sistem kendi iç denetimlerinin dışında, düzenli olarak dış denetime tabi olmalıdır.
- 10- Sivil toplum kuruluşlarının sürece katkısı sağlanmalı ve teşvik edilmelidir. Türkiye'de eğitim politikası üzerine düşünen, soru soran, sorunları tanımlayan ve çözüm seçenekleri geliştiren girişim sayısı sınırlıdır. Oysa sivil toplum kuruluşlarının politika süreçlerine katılması reformu kolaylaştırır ve tartışmaları daha akılcı bir platforma taşır (ERG, 2008).
- 11- Mesleki ve teknik eğitim sistemi üzerine yürütülen tartışmalar, İmam-Hatip Liseleri'nin gölgesinde kalmamalıdır (Turkonfed, 2007).

- 12- İşçi sendika ve konfederasyonları ile işveren sendika ve konfederasyonlarının, gerek yapısal gerekse finansal olarak sürece katılımlarının artırılması sağlanmalıdır.
- 13- Mesleki ve teknik eğitim sadece işçi eğitimi ya da mavi yakalıların eğitimi değildir. Bu görünümünden kurtarılacak şekilde geliştirilmeli, saygınlığı artırılmalıdır. Mesleki ve teknik eğitime ilgiyi artırmak amacıyla ülke çapında reklamı yapılmalıdır.
- 14- Katsayılar, sınavsız geçiş ve Teknik Eğitim Fakülteleri'nin durumu gibi, mesleki ve teknik ortaöğretimin geleceğini derinden etkileyen sorunlar, kişisel-örgütsel ya da siyasal dinamiklerin dışında tutulmalıdır. Sözü edilen sorunlar tartışılırken ülke çıkarları göz önünde tutulmalıdır.
- 15- Her şeyden önemlisi eğitim sistemi bir bütün halinde düşünölmeli, yeni düzenlemeler yapılırken sistemin bütönlüğü dikkate alınmalıdır.

Kaynaklar

- Akkutay, Ü. (1991). *Türkiye’de Çıraklık Eğitimi*. Ankara: Erek Ofset.
- Akyüz, Y. (2006). *Türk Eğitim Tarihi*. Ankara: Pegema Yayıncılık.
- Alkan, C., Doğan, H. ve Sezgin, İ. (1998). *Mesleki ve Teknik Eğitimin Esasları*. Ankara: Alkım Yayınları.
- Beyarslan, A (1982). *Atatürk Döneminde Planlı Ekonomi ve İstihdam Planlaması*. Ankara: Teksif.
- Binbaşıoğlu, C. (1999). *Cumhuriyet Dönemi Eğitim Bilimleri Tarihi*. Ankara: Öğretmen Hüseyin Hüsnü TEKIŞIK Eğitim Araştırma Geliştirme Merkezi Yayınları.
- Cicioğlu, H. (1985). *Türkiye Cumhuriyetinde İlk ve Ortaöğretimin Tarihi Gelişimi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları.
- Doğan, H. (1983). *Cumhuriyet Döneminde Eğitim*. İstanbul: MEB Bilim ve Kültür Eserleri Dizisi.
- Doğan, H. (1983). Mesleki ve Teknik Eğitimin İlkeleri ve Gelişmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 16, 167-18.
- MEB (1991). *Altıncı Maârif Şûrası (Çalışma Programı, Komisyon Raporları, Konuşmalar)*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- MEB (1988). *Onikinci Maârif Şûrası (Raporlar, Görüşmeler Kararlar)*, Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- Özgülven, E. (1987). Ülkemizin Üst Düzey Teknisyen İhtiyacı ve Eğitimi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2, 190- 202.
- Taş, U. (2007). *Türkiye’de Kalkınma Planları Işığında Eğitimin Kalkınmadaki Rolü*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Turan, K. (1996). *Ahilik’ten Günümüze Mesleki ve Teknik Eğitimin Tarihi Gelişimi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Vakfı Yayınları.
- Sezgin, İ. (1987). Yeni mesleki-teknik eğitim sistemi ve okul-endüstri ilişkileri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2, 210-228.
- TİSK. (1997). *Türkiye’de ve Dünyada Mesleki Eğitim*. Ankara: TİSK İnceleme Yayınları.
- TİSK. (2004). *Mesleki Eğitim Sistemimiz ve İşletmelerdeki Beceri Eğitimi Sorunlar ve Çözüm Önerileri Raporu*. Ankara: TİSK Yayınları.
- İnternet Kaynakları:**
- Ergüder, Ü. (2008)Eğitim Reformu Girişimi. (24.08.09), http://su-erg.advancity.net/uploads/pdf/herkes_i_kaliteli_egitim_03-07.pdf
- Kösemen, R. (2006). Beceriler, Yeterlilikler ve Meslek Eğitimi: Politika Analizi ve Öneriler

(21.08.09), http://www.turkonfed.org/rapor/BECERILER_YETERLILIKLER_ve_MESLEKEGITIMI.pdf

Milli Eğitim İstatistikleri. (2001-2009). (20.08.09),
<http://sgb.meb.gov.tr/istatistik/arsiv.html>

Milli Eğitim Kanunu. (2001). (23.08.09),
<http://mevzuat.meb.gov.tr/html/3.html>